

Arbetarskydd vid användningen av båtar

MILJÖVÅRD

Arbetarskydd vid användningen av båtar

Helsingfors 2006

MILJÖMINISTERIET

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
MILJÖMINISTERIET
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

MILJÖFÖRVALTNINGENS ANVISNINGAR 9sv | 2006
Miljöministeriet

Ombrytning: Leila Haavasoja
Pärmbild: Tero Taponen, Nylands miljöcentral

ISBN 978-952-11-2893-6 (PDF)
ISSN 1796-1653 (webbpublikation)

FÖRORD

Miljöförvaltningens anvisningar för arbetarskydd förnyades grundligt under åren 1997-2000, varvid sammanlagt sju nya anvisningar för arbetarskydd utarbetades. Anvisningarna publicerades i miljöministeriets publikationsserie Ympäristöopas. Det blev nödvändigt att förnya dessa anvisningar i synnerhet på grund av revideringen av lagstiftningen i anslutning till arbetarskydd, men delvis också på grund av de reformer som skett inom miljöförvaltningen. De förnyade anvisningarna för arbetarskyddet är:

- 3/2006 Arbetarskydd vid bekämpning av is- och kravisdammar
- 4/2006 Arbetarskydd vid användning av snöskoter och fyrhjulning
- 5/2006 Arbetarskydd vid mark- och vattenbyggnadsarbeten
- 6/2006 Arbetarskydd vid vatten- och miljöprovtagning och hydrologiska mätningar
- 7/2006 Arbetarskyddsanvisning för undersökning och sanering av förorenade markområden
- 8/2006 Arbetarskydd vid elfiske
- 9/2006 Arbetarskydd vid användningen av båtar

Denna anvisning Arbetarskydd vid användningen av båtar ersätter den anvisning med samma namn som publicerades som nummer 54 år 1999. Strukturella förändringar har gjorts i anvisningen liksom granskningar i anslutning till lagstiftningen. Vissa avsnitt har kompletterats eller skrivits om helt och hållet. Denna anvisning för arbetarskydd är avsedd att tillämpas vid användningen av båtar som ett komplement till övriga författningar som har strängare förpliktelser.

Följande personer har ingått i arbetsgruppen som tillsattes av miljöministeriet 31.1.2005 och som har haft hand om förnyandet av alla arbetarskyddsanvisningar:

Ordförande	socialchef Pekka Laukkanen, Norra Österbottens miljöcentral
Medlemmar	enhetschef Kari Lampela, Finlands miljöcentral utvecklingsingenjör Heikki Pajula, Finlands miljöcentral inspektör Mauri tani, Sydöstra Finlands miljöcentral miljövårdschef Timo Yrjänä, Norra Österbottens miljöcentral tekniker Olli Malila, Norra Österbottens miljöcentral överinspektör Leena Villa, Nylands miljöcentral inspektör Jarmo Hirvelä, Lapplands miljöcentral överinspektör Ilkka Arhi, Västra Finlands miljöcentral ingenjör Heikki Laakso, Västra Finlands miljöcentral
Sekreterare	utvecklingsingenjör Heli Harjula, Finlands miljöcentral fram till 23.10.2005 planerare Heli Heinonen, Finlands miljöcentral fr.o.m. 24.10.2005

Arbetsgruppen utnämnde beredningssektioner för olika arbetarskyddsanvisningar. Följande personer har hört till beredningssektionen för denna anvisning:

Ordförande Kari Lampela (Finlands miljöcentral)
Medlemmar Matti Jalkanen (Finstaship, forskningsfartyget Muikku)
 Pertti Palanne (Nylands miljöcentral)
 Lasse Rajala (Sydöstra Finlands miljöcentral)

Rekommendationen är att de regionala miljöcentralerna och Finlands miljöcentral fattar beslut om ibruktagandet av denna anvisning samt informerar alla de personer, vilka berörs av innehållet i anvisningen.

INNEHÅLL

Förord	3
I Inledning	9
1.1 Anvisningarna tillämpningsområde.....	9
1.2 Struktur och innehåll.....	9
2 Lagstiftning i anslutning till arbetarskydd	11
2.1 EG-direktiv	11
2.2 Internationella arbetsorganisationen, ILO	12
2.3 Finlands nationella författningar	12
2.4 Arbetarskyddets allmänna ansvarsnivåer	14
2.4.1 Högsta ledningen	14
2.4.2 Ledning på mellannivå	14
2.4.3 Arbetsledningen.....	15
2.4.4 Arbetstagaren.....	15
2.5 Övervakning av arbetarskyddet.....	16
3 Företagshälsovård och förstahjälpbereidskap	17
3.1 Företagshälsovård.....	17
3.2 Båtförarens förstahjälpbereidskap	17
4 Bedömning av faror och olägenheter	19
4.1 Olyckor vid användningen av arbetsredskap	19
4.2 Faror och olägenheter förorsakade av arbetsmiljön.....	19
4.3 Faror och olägenheter förorsakade av arbets sätt	20
5 Användningen av båtar inom miljöförvaltningen	21
5.1 Användningen inom miljöförvaltningen.....	21
5.2 Förarens kompetens	21
5.3 Tillstånd att använda båt	22
6.1 Allmänna krav	23
6.2 Båtens inspektionsprotokoll.....	24
6.3 Konstruktionsmässiga bestämmelser för båtar	24
6.3.1 Båtens CE-märkning.....	24
6.3.2 De nordiska båtnormerna	25

6.4	Val av båtar i enlighet med användningssyfte.....	25
6.4.1	Arbeten som utförs på öppna havsområden och stora sjöars öppna fjärdar	26
6.4.2	Arbeten som utförs i närheten av kusten, i skärgården och på sjöar.....	26
6.4.3	Arbeten som utförs på små sjöar, tjärnar och åar och älvar	27
7	Trygg användning av båtar	28
7.1	Anvisningar och utrustning.....	28
7.1.1	Båtlivets ABC.....	28
7.1.2	Granskning av båten innan man ger sig ut på vattnen	28
7.1.3	Att lära sig hur båten beter sig.....	30
7.1.4	Navigationsanordningar	30
7.1.5	Obligatorisk användning av räddningsredskap.....	31
7.2	Erfarenhet och kunskaper i enlighet med vattnet och uppgiften.....	31
7.2.1	Tjärnar och små sjöar.....	32
7.2.2	Mellanstora sjöar	32
7.2.3	Stora sjöar, stråtar och kanaler	32
7.2.4	Hav.....	32
7.2.5	Att köra utanför fartlederna	33
7.2.6	Åar och älvar.....	33
7.2.7	Svåra förhållanden, storm, dimma, mörker, åska.....	33
7.2.8	Att kalla på hjälp	34
7.2.9	Befälhavaren bär alltid ansvaret	34
8	Förtöjning, förankring och transport av båtar	35
8.1	Förvaring vid bryggan.....	35
8.2	Förankring av båten	35
8.3	Transport av båt med trailer	36
8.3.1	Inspektion och lastning av bil och trailer	36
8.3.2	Båten på landsväg.....	37
8.3.3	Att lyfta båten ur och i sjön.....	38
9	Specialfunktioner och materiel	39
9.1	Dykare i vattnet	39
9.2	Att märka ut fiskeredskap.....	39
9.3	Slåttermaskin för vattenväxtare	39
9.3.1	Förflyttning av slåttermaskin	40
9.3.2	Att starta slåttermaskinen.....	40

9.3.3	Att köra slåttermaskinen.....	40
9.4	Selektivt fiske	41
9.4.1	Arbete som utförs på notningsflotte	41
9.4.2	Lastning och transport av fisklass	41
10	Anvisningar och utbildning för användningen av båtar	42
	Hänvisningar.....	43
	Övrigt referensmaterial och övrig litteratur	44
	Bilaga 1. Båtlivets ABC.....	45
	Bilaga 2. Räddnings- och vädertjänst.....	46
	Bilaga 3. Inspektionsprotokoll för båtar	47
	Bilaga 4. Tillstånd att använda båten.....	50
	Presentationsblad.....	51
	Kuvailulehti	52
	Documentation page.....	53

1 Inledning

1.1

Anvisningarna tillämpningsområde

Dessa anvisningar används inom olika uppgifter inom miljöförvaltningen när man rör sig med båt på havet och i insjövattnen. Anvisningarna gäller miljöförvaltningens egna båtar. När man använder sig av båtar som ägs av en utomstående part kan man inte till fullo följa anvisningarna i punkt 6. Men även i dessa fall bör man försäkra att båten är lämplig för uppgiften. Anvisningarna följs i huvudsak för båtar som är kortare än 10 m, men i tillämpliga delar kan de också följas vid användningen av båtar som är längre än 10 m. Utöver anvisningarna bör man även ta i beaktande sjöfartsreglerna.

De lagar och övriga bestämmelser som ingår i dessa anvisningar har granskats fram till 1.9.2006.

1.2

Struktur och innehåll

Anvisningarna baserar sig på bestämmelser i anslutning till användning av båtar och deras konstruktioner samt myndighetsbestämmelser, de krav som uppställts för båtar på olika vattenområden samt på anvisningar för trygg användning av båtar.

Med hjälp av dessa anvisningar har man försökt specificera och klargöra de bestämmelser som gäller för branschen, vilket innebär att de inte på något sätt ersätter eller upphäver ikraftvarande lagar, förordningar, statsrådsbeslut eller myndighetsbestämmelser. Man bör i synnerhet ta ansvarsfrågorna i beaktande och även komma ihåg att arbetarskydds- och strafflagen innehåller bestämmelser om straff för lagbrott eller underlåtenhet av uppgifter.

Syftet med dessa anvisningar är att ge anvisningar för en trygg användning av båtar samt att minska på olycksfall och sanitära olägenheter i samband med användningen. Syftet är även att betona betydelsen av preventivt arbete och planering av

resor. I slutet av anvisningarna (punkt 9) finns utöver de egentliga anvisningarna för båtar desutom anvisningar för specialåtgärder som utförs på vattnen. Dessa har tagits med för att det inte finns några samlade anvisningar för dessa någon annanstans och också därför att endel av dessa uppgifter är problematiska när det gäller arbetssäkerheten.

Med hjälp av anvisningarna för arbetarskydd uppfyller arbetsgivaren sin plikt att sörja för personalens arbetarskydd. Samtidigt garanteras arbetstagarens personliga arbetssäkerhet om denne följer arbetarskyddsanvisningarna.

En viktig del av denna anvisning är Båtbranschens Centralförbund Finnboat rf:s publikation Båtlivets ABC (2003). Arbetsgivaren uppmanas se till att alltid informera båtarnas användare om när bestämmelserna ändras och att det alltid är den ikraftvarande upplagan av Båtlivets ABC som finns bifogad till denna anvisning. (Båtlivets ABC finns med som bilaga endast i den tryckta, finskspråkiga versionen av denna anvisning.)

2 Lagstiftning i anslutning till arbetarskydd

2.1

EG-direktiv

Förvaltningsorganen inom EU ger verksamhetsanvisningar eller direktiv för arbetarskydd som är avsedda för dess medlemsstater. Dessa verkställs i Finland med hjälp av lagar, statsrådets förordningar eller övriga författningar. Ramdirektivet för arbetsmiljö behandlar i synnerhet arbetsförhållanden på arbetsplatsen. I direktivet presenteras de allmänna målen för arbetarskyddet vilka bör följas på arbetsplatsen, såsom arbetsgivarens och arbetstagarens grundläggande skyldigheter, och särskild uppmärksamhet fästs vid det preventiva arbetsskyddet på arbetsplatsen. Enligt direktivet är principerna för preventivt arbetarskydd följande:

- undvika risker
- utvärdera risker, som inte kan undvikas
- bekämpa riskerna vid källan
- anpassa arbetet till den enskilde
- ta hänsyn till den tekniska utvecklingen
- ersätta farliga ämnen med ämnen som inte är farliga eller mindre farliga
- utveckla en enhetlig övergripande policy för det förebyggande arbetet, vilken omfattar teknik, arbetsorganisation, arbetsbetingelser, sociala relationer och påverkan från faktorer i arbetsmiljön
- prioritera gemensamma skyddsåtgärder framför individinriktade skyddsåtgärder; samt
- ge arbetstagarna tillräckliga instruktioner. /1/

Utöver ramedirektivet har EU-rådet godkänt ett flertal övriga direktiv i anslutning till arbetarskydd.

I Finland har lagstiftningen i anslutning till arbetarskydd anpassats till EU-lagstiftningen.

2.2

Internationella arbetsorganisationen, ILO

Finland har godkänt ett flertal av Förenta nationernas och dess underorganisation Internationella arbetsorganisationen ILO:s konventioner och rekommendationer om arbetstagarnas skydd. ILO:s konvention nr 167 och rekommendation nr 175 från år 1987 gäller arbets säkerhet och hälsa i anslutning till byggnadsverksamhet. Konventionen innehåller krav bl.a. på planering, samordnande av funktioner, byggandets arbetsmetoder, anordningar, kemikalier, personskydd, information och utbildning, bedömning av faror, gemensam verksamhet och granskningar. /2,3/

Det triangulära behandlingssättet mellan arbetsgivarorganisationerna, arbetstagarorganisationerna och myndigheterna som rekommenderas av ILO är en del av den finska praxisen vid beredning av lagstiftning. ILO och EU har ett nära samarbete i arbetsmiljöfrågor.

2.3

Finlands nationella författningar

Den grundläggande författningen för arbets säkerhet, arbetarskyddslagen, trädde i kraft 1.1.2003. Syftet med lagen är att förbättra arbetsmiljön och arbetsförhållandena för att trygga och upprätthålla arbetstagarnas arbetsförmåga samt att förhindra och bekämpa arbetsolyckor, arbetssjukdomar samt övriga olägenheter för arbetstagarnas fysiska och psykiska hälsa som beror på arbetet och arbetsmiljön. /4/

Arbetarskyddslagens grundtanke är en helhetsmässig kontroll över säkerheten, där arbetsplatsens systematiska, planmässiga och långsiktiga verksamhet i ärenden som inverkar på arbets säkerhet och arbetshälsa har en central roll i stället för att man försöker genomföra arbets säkerhet endast genom att lösa enskilda problem. Lagen kräver att arbetsgivaren systematiskt granskar arbetsmiljön, bedömer risker, fattar beslut i anslutning till säkerhet och genomför uppföljning. Även när det gäller fördelning av befogenheter och uppgifter samt tydligheten när det gäller ansvarsfördelning är kraven strängare än i den gamla arbetarskyddslagen, och det samma gäller för arrangerandet av introduktion, utbildning och handledning för arbetstagare. I praktiken kan arbetstagaren inte till fullo genomföra de förpliktelser som arbetarskyddslagen kräver utan ett systematiskt, planmässigt och långsiktigt tillvägagångssätt.

Att medvetet eller på grund av oaktsamhet undlåta att följa arbetarskyddslagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den är ett straffbart arbetarskyddsbrott. Arbetsgivaren eller dennes representant kan dömas för arbetarskyddsbrott om denne med avsikt eller på grund av oaktsamhet bryter mot de ikraftvarande bestämmelserna om arbets säkerhet eller förorsakar en situation som är mot bestämmelserna genom att inte sköta om de ekonomiska förutsättningarna, förutsättningarna som har att

göra med ordnandet av verksamheten eller andra förutsättningar i anslutning till arbetarskydd. Vissa smärre försummelser kan bli bestraffade som arbetarskyddsbrott. /4,5/

Underlåtenhet av de förpliktelser som lagen föreskriver är inte straffbart som arbetarskyddsbrott för arbetstagaren. Däremot kan vem som helst, även arbetstagaren, göra sig skyldig till att avlägsna en säkerhetsanordning eller -märkning, vilket är ett straffbart arbetarskyddsbrott.

När det gäller ansvaret för arbetarskydd är en annan viktig bestämmelse 16 § i arbetarskyddslagen, enligt vilken arbetsgivaren som sin företrädare kan utse en annan person för att sköta de uppgifter som arbetsgivaren har enligt arbetarskyddslagen. Ställföreträdarens uppgifter skall anges tillräckligt exakt med beaktande av arbetsgivarens bransch, arbetets eller verksamhetens art och arbetsplatsens storlek. Arbetsgivaren skall se till att ställföreträdaren har tillräcklig kompetens, har fått tillräcklig introduktion i sina uppgifter och även i övrigt har de förutsättningar som behövs för att sköta sina uppgifter.

Arbetarskyddslagens 16 § berör alla ställföreträdanden (företrädanden) för arbetsgivaren, vilka de facto använder sig av befogenheter i anslutning till arbetsledning. När det gäller ansvaret för arbetarskyddet betonar detta arbetsgivarens förpliktelse i att precisera uppgifterna inom organisationen, att välja kompetenta förmän och att sköta om förmännens verksamhetsförutsättningar också när det gäller arbets säkerhet. Kriterierna som nämns i 16 § i arbetarskyddslagen är också rätt samstämmiga med de frågor på basis av vilka ansvaret för arbetarskydd med stöd av 47 kap. 7 § i strafflagen riktar sig mot arbetsgivarens företrädare. Enligt det sistnämnda lagrummet bör man vid bedömningen ta i beaktande den sakägandes ställning, arten och omfattningen av hans uppgifter och befogenheter samt även i övrigt hans andel i att den lagstridiga situationen uppkommit eller fortgått. För tydlighetens skull är det på sin plats att konstatera att man i egenskap av arbetarskyddschef inte är en sådan företrädare för arbetsgivaren som avses i 16 § i arbetarskyddslagen eller 47 kap. i strafflagen. /4,5/

Vid riktandet av ansvaret för arbets säkerheten har myndighetsorganisationens interna förhållanden när det gäller beslutsfattande och befogenheter en central roll. Tjänstemannens och arbetstagarens ansvarsområden och uppgifter framgår av befattningsbeskrivningen, de uppgifter som man kommit överens om i arbetsavtalet, av arbetsordningen och övriga verksamhetsbestämmelser. Ansvaret för arbets säkerheten inriktas alltid på basis av personens verkliga befogenheter när det gäller beslutsfattande och övriga befogenheter, och det är inte möjligt att på ett behörigt sätt komma överens om inriktandet av ansvaret skilt från dessa faktorer. Till exempel ansvaret för vissa uppgifter i anslutning till arbets säkerhet som skrivits in i arbetsavtalet förblir rent formellt om personen ifråga inte har tillräckligt med befogenheter eller resurser för att sköta uppgiften. I ett dylikt fall kan det straffrättsliga ansvaret istället riktas mot en förman på högre nivå, som har försummat en organisationsförpliktelse som hör till denne.

Det är motiverat att utreda ansvarsfördelningen myndighetsvis på basis av arbetsförhållandena och skriva in den i arbetarskyddets verksamhetsprogram.

Det är också arbetsgivarens uppgift att utarbeta ett verksamhetsprogram för arbetarskyddet. Det bör omfatta behoven av att utveckla arbetsförhållandena på arbetsplatsen och verkningarna av faktorerna i anslutning till arbetsmiljön. /4/

2.4

Arbetarskyddets allmänna ansvarsnivåer

2.4.1

Högsta ledningen

Den högsta ledningens viktigaste uppgifter när det gäller arbetarskyddet är att välja tillräckligt kompetenta lägre förmän, att bekräfta en tydlig uppgiftsfördelning samt ombesörja en allmän övervakning över att de lägre förmännen utför sitt arbete så att arbetet när det gäller arbets säkerhet i praktiken leds och övervakas på det sätt som situationen kräver och att den högsta ledningen med hjälp av övervakning är insatta i verkställandet av utfärdade bestämmelser samt de planer, program och anvisningar som gäller arbetssäkerhet. Enligt principen för säkerhetsledning ansvarar den högsta ledningen också för utvecklingen av en organisationskultur som värdesätter arbetssäkerhet och ombesörjer att arbetarskyddsverksamheten, utbildningen samt introduktions- och informationssystemen är i behörigt skick och fungerar tillräckligt effektivt.

Den högsta ledningen ansvarar också för arbetssäkerhetens materiella förutsättningar, såsom produktionsredskapens och -utrymmenas säkerhet och ombesörjandet av dessa redan i samband med planerings- och investeringsbeslut.

2.4.2

Ledning på mellannivå

Till ledningen på mellannivå hör de förmän som är underställda den högsta ledningen på så vis att de själv har underordnade som är i förmansställning. Ledningen på mellannivå ansvarar för utarbetandet av arbetarskyddsanvisningar och övervakningen av att de efterföljs, organiseringen av den direkta övervakningen av arbetarskyddet och förmedlingen av information kring arbetarskydd, anskaffande och övervakning av maskiner och anordningar, övervakningen av förutsättningarna för arbetsgemenskapens sociala relationer och det mentala arbetarskyddet samt utarbetandet av nödvändiga framställningar till högsta ledningen.

Ledningen på mellannivå har även som uppgift att se till att förmännen har fått tillräckligt med utbildning och tillräckliga anvisningar för att genomföra arbetarskyddet samt ordnat verkliga möjligheter för dem att klara av dessa uppgifter. Ledningen

på mellannivå ansvarar å sin sida för att man väljer personer för dessa uppgifter, vilkas utbildning, erfarenhet och personliga egenskaper ger dem beredskapen att klara av sina uppgifter.

2.4.3

Arbetsledningen

Med arbetsledningen avses de representanter för arbetsgivaren, vilka ansvarar för den direkta arbetsledningen, arbetsvägledningen, styrningen och övervakningen (arbetsledarna, arbetsplatscheferna, utnämnda "basar", cheferna för de verksamhetsenheter som är på lägre nivå i organisationen). Arbetsledningen ansvarar för planeringen av arbetet och arbetsuppgifterna, övervakningen av maskinernas och anordningarnas skick, övervakningen av användningen av trygga arbetsmetoder och personskydd samt den praktiska arbetsvägledningen. Arbetsledningen ansvarar även för att man i enskilda fall inte anvisar arbetstagarna till sådana uppgifter som de med tanke på sin utbildning, erfarenhet eller sina personliga egenskaper inte har tillräckliga förutsättningar för att klara av. Om en person som hör till arbetsledningen inte har metoder för att rätta till ett missförhållande, bör denna meddela om detta till sin förman.

2.4.4

Arbetstagaren

Också arbetstagaren har betydande förpliktelser när det gäller arbets säkerheten. De mest centrala förpliktelserna som gäller arbetstagaren ingår i arbetarskyddslagens 4 kapitel. /4/

Arbetstagaren bör följa de bestämmelser och anvisningar som arbetsgivaren företett i enlighet med sina befogenheter. Arbetstagaren bör även annars följa den ordning och klanderfrihet samt noggrannhet och försiktighet som arbetet och arbetsförhållandena förutsätter för att kunna upprätthålla säkerhet och hälsa. Arbetstagaren bör också med de metoder han har att tillgå ombesörja både sin egen och de övriga arbetstagarnas säkerhet och hälsa. Arbetstagaren bör på arbetsplatsen undvika sådant störande beteende och övrigt osakligt bemötande, vilket förorsakar olägenheter eller faror för deras säkerhet eller hälsa.

Arbetstagaren är dessutom förpliktigad att utan dröjsmål meddela arbetsgivaren och den arbetarskyddsfullmäktige om fel och brister i arbetsförhållandena eller arbetsmetoderna, maskinerna, övriga arbetsredskap, personskydd eller övriga anordningar. Dessutom är arbetstagaren under vissa förutsättningar förpliktigad att avlägsna sådana fel och brister som denne observerat och som förorsakar uppenbar fara.

Arbetstagaren bör också noggrant och i enlighet med anvisningarna använda samt sköta de personskydd och övrig utrustning som denne fått av arbetsgivaren och i sitt arbete använda sådan utrustning som inte förorsakar olycksrisk. Arbetstagaren bör använda maskiner, arbetsredskap och övriga anordningar samt därtillhörande

säkerhets- och skyddsanordningar i enlighet med de anvisningar denne fått från arbetsgivaren.

En säkerhets- eller skyddsanordning som installerats i en maskin, ett arbetsredskap eller någon annan anordning eller i byggnaden får inte utan särskild anledning avlägsnas eller stängas av. Om arbetstagaren på grund av arbetet hamnar att tillfälligt ta en säkerhets- eller skyddsanordning ur bruk, bör denne ta den i användning på nytt eller ansluta anordningen på nytt så snabbt som möjligt. /4/

2.5

Övervakning av arbetarskyddet

Övervakningen av arbetarskyddsförfattningarna grundar sig på lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006). Arbetarskyddsdistriktens arbetarskyddsbyråer, som är distriktsmyndigheter underställda social- och hälsovårdsministeriet, övervakar att bestämmelserna i anslutning till arbetarskyddet efterföljs samt granskar arbetsplatser och andra tillsynsobjekt. Vid genomförandet av övervakningen bör arbetarskyddsmyndigheterna främja det gemensamma samarbetet mellan arbetsgivaren och arbetstagarna bl.a. genom att ge anvisningar för tillämpningen av den lagstiftning som skall övervakas och genom att föra fram god praxis vid ordnandet av samarbetet.

Arbetarskyddsmyndigheten och inspektören har rätt till tillträde till varje arbetsplats och övriga tillsynsobjekt samt att få se de dokument som är nödvändiga för tillsynen. Vid behov kan arbetarskyddsdistriktets arbetarskyddsbyrå ålägga arbetsgivaren att inom den tidsfrist som myndigheten förelagt rätta till eller undanröja förhållanden som strider mot bestämmelserna. En skyldighet som ålagts i ett beslut kan förenas med vite eller med hot om tvångsutförande eller hot om avbrytande i enlighet med viteslagen (1113/1990). /7/

Har till arbetarskyddsmyndigheten gjorts anmälan om bristfälligheter eller missförhållanden i fråga om säkerheten eller hälsan på en arbetsplats eller om annat misstänkt brott mot de bestämmelser som omfattas av tillsynen, skall anmälares identitet och det faktum att tillsynsåtgärden vidtagits till följd av anmälan hemlighållas. Anmälares identitet får dock röjas om det är nödvändigt med tanke på tillsynen och anmälares har gett sitt samtycke till det. /6/

Arbetarskyddsmyndigheten och inspektören har dessutom sekretess- och tystnadsplikt bl.a. med avsikt på uppgifter som rör affärshemligheter och arbetstagarens hälsotillstånd i enlighet med lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). /8/

3 Företagshälsovård och förstahjälpbereidskaps

3.1

Företagshälsovård

VI den verksamhetsplan för företagshälsovården som utarbetas årligen bör följande saker beaktas för de personer som använder båtar:

- arbetsplatsutredningar skall utföras av yrkesmänniskor från företagshälsovården
- information skall delges arbetstagarna om riskerna för olyckor och insjuknande, riskfaktorernas inverkan på människan samt förebyggande av olägenheter
- en hälsokontroll för arbetsplacering skall utföras för varje person som använder båtar, efter detta hälsogranskning vart tredje år (i yrkestrafik vartannat år) samt vid behov kontroll av nedsatt kondition
- hälsovårdssakkunniga skall delta i planeringen av företagshälsovård och förstahjälpbereidskap samt förhindrandet av olyckor

Utöver dessa anvisningar tillämpas allmänna bestämmelser och principer i frågor i anslutning till användning av båtar. /9,10/

3.2

Båtförarens förstahjälpbereidskap

Vid livsfarliga situationer, såsom när det gäller att rädda personer som hamnat i vattnet, blivit nedkylda eller svårt skadade, är faktorer som att den som räddar bibehåller fattningen, dennes kunskaper, påhittighet och användning av sunt bondförnuft långt viktigare än förstahjälpväskans innehåll. I båten bör finnas en skild arbetsplatsväska. Personlig extrautrustning kan bestå av en medicinväska med t.ex. tabletter mot huggormsbett, salva för brännskador och medicin mot åksjuka. I jollar och båtar av motsvarande storlek, där det inte finns utrymme eller något lämpligt ställe för en

förstahjälpväska, bör den ändå finnas så nära som möjligt och kunna nås så lätt och snabbt som möjligt.

Båtföraren eller gruppens ansvarsperson bör ha utbildning i första hjälpen (åtminstone FH 1). Repetitionsutbildning arrangeras vart tredje år. I händelse av att båtföraren skadar sig eller insjuknar hastigt bör det alltid finnas en annan person i båten som också kan styra båten.

4 Bedömning av faror och olägenheter

När arbetstagarna rör sig på vatten i olika slags förhållanden och i olika arbetsuppgifter utsätts de för faror och olägenheter, vilka borde bedömas så noggrant som möjligt på förhand. Samtidigt borde man bedöma hurdan fara riskerna utgör för arbetstagarens säkerhet eller hälsa, såvida farorna inte kan avlägsnas helt. Farorna och olägenheterna kan grupperas enligt deras natur t.ex. enligt följande:

4.1

Olyckor vid användningen av arbetsredskap

Till den här gruppen hör sådana faror och olägenheter som förorsakas p.g.a. bristfällig utrustning i båten, materiel som inte är lämpligt för ifrågavarande vattendrag, för stor last eller felaktigt lastad sådan, förarens bristfälliga kunskaper och färdigheter, nonchalans, felaktig användning och apparatfel. I svåra förhållanden kan det vara direkt farligt om båten eller utombordsmotorn går sönder eller bränslet tar slut, även om själva händelsen i sig skulle vara ofarlig. Risker förorsakade av trafiken när man rör sig med bil med båtutrustning hör också till dessa risker.

4.2

Faror och olägenheter förorsakade av arbetsmiljön

Till den här gruppen hör de faror och olägenheter som förorsakas av t.ex. snabba förändringar i vädret, stormar, menföre, isar, förändringar i vattnets strömningsriktning och -hastighet, åskväder, dålig sikt och köld. Under de senaste åren har man även kunnat observera att det kan finnas en risk för förgiftning via andningsvägarna om man vid lugnt väder rör sig på vattenområden som täcks av en tjock massa av gråblöna alger. Faror uppstår också på grund av att arbetsuppgifter utförs i sådana båtar som inte är planerade just för de uppgifter som utförs. De har inga hjälpredskap och konstruktioner som underlättar arbetet, vilket innebär att arbetsergonomi kan

vara dålig. Även vid provtagningar och mätningar som utförs från båten finns det alltid en stor risk att hamna i vattnet, i synnerhet vid dåligt väder.

4.3

Faror och olägenheter förorsakade av arbetsätt

Arbetsuppgifter som utförs från båt kan vara ergonomiskt fel och på så vis utsätta arbetstagaren för förslitningsskador samt olyckor. Dessutom finns det inga anvisningar för olika arbetsuppgifter som sker på vattnen och de är heller inte standardiserade i så stor utsträckning att alla som jobbar på vattnen skulle utföra sitt arbete på samma standardiserade sätt. Av denna anledning kan även "felaktiga" arbetsätt och -tekniker vara i användning. Felaktiga arbetsätt är dåliga med tanke på arbetssäkerheten och kan öka belastningen samt risken för olyckor. Också rätt klädsel med tanke på förhållandena samt användningen av skydds- och räddningsredskap inverkar på ett centralt sätt både på arbetets ergonomi och säkerheten. Även stress och trötthet gör risken för olyckor större. De är bakgrundsfaktorer som ökar risken för olyckor som förorsakas både av arbetsredskap och -förhållanden och kan leda till att man ger avkall på att följa de arbetsätt som är bäst och tryggast ergonomiskt sett.

Bedömningen av risker och olägenheter är en del av det dagliga arbetet och bör även tas i beaktande i åtgärdsprogrammet för arbetarskyddet (jfr arbetarskyddslagens 10 §). Det är lättare att ta risker i beaktande om de har kartlagts tillräckligt detaljerat och man har vidtagit åtgärder för att förhindra eller åtminstone minska eventuella olägenheter. /4, 6/

5 Användningen av båtar inom miljöförvaltningen

5.1

Användningen inom miljöförvaltningen

Med den båtutrustning som miljöförvaltningen använder sig av utförs förutom vanliga flyttnings- och transportuppgifter mycket varierande arbetsuppgifter både i båtar som står stilla och båtar som rör sig. Arbete som utförs i båt och från båt sker under hela perioden som vattnet är öppet.

5.2

Förarens kompetens

Enligt sjötrafiklagen får en farkost inte framföras av en person som med hänsyn till förhållandena inte innehar den ålder och inte besitter den förmåga och skicklighet som krävs. Om båten inte har besiktigats på uppdrag av sjöfartsmyndigheterna bör båtförarens kompetens för uppgiften dock garanteras på något annat sätt, jfr punkt 5.3 Tillstånd att använda båt. /11/

Även om besiktning endast är obligatorisk för båtar som är längre än 10 m, rekommenderas besiktning även för rätt så stora båtar inom miljöförvaltningen vilka är kortare än 10 m. På så sätt kan man försäkra sig om att båten har rätt utrustning och att föraren är tillräckligt kompetent, eftersom man även kan anhålla om bemanningssintyg för dessa båtar. Man bör ta i beaktande att man även i båtar som är under 10 m långa åtminstone skilt för varje resa alltid måste utse en befälhavare. Om båtens längd överskrider 10 m, skall den besiktas och man har anhållit om bemanningssintyg för den. Av bemanningssintyget framgår minimibesättningen samt dess sammansättning samt kompetens på olika trafikområden.

Fartygets befälhavare har enligt sjölagen (674/1994) ett mycket omfattande ansvar. I synnerhet om en skada uppstår måste man klarlägga om fartygets befälhavare har agerat i enlighet med dessa bestämmelser. Nedan följer ett utdrag av bestämmelserna i sjölagen:

- Befälhavaren skall innan en resa påbörjas se till att fartyget med hänsyn till resan och årstiden är sjövärdigt, vari också innefattas att det är behörigen bemannat och utrustat.
- Innan resan påbörjas skall befälhavaren försäkra sig om att den tänkta rutten har planerats med hjälp av adekvata sjökort och nautiska publikationer för området i fråga.
- Befälhavaren skall se till att fartyget framförs och handhas på ett sätt som är förenligt med gott sjömansskap.
- Under resan bör befälhavaren övervaka att fartyget hålls i behörigt skick.
- Om fartyget riskerar att hamna i sjönöd, vilket kan medföra fara för dem som befinner sig på fartyget, skall befälhavaren utan dröjsmål meddela om detta till en sådan sjöräddningscentral eller sjöräddningsundercentral som avses i sjöräddningslagen eller till någon annan enhet som leder efterspanings- och räddningsverksamheten på ifrågavarande område. /12/

5.3

Tillstånd att använda båt

I praktiken använder sådana personer miljöförvaltningens båtmateriel i arbetet, vars kunskap och kompetens gällande hanteringen av båtar varierar. För att kunna ge handledning i hur man rör sig med båt på ett säkert sätt och för att säkerställa att man kan tillägna sig de anvisningar man fått bör varje person som använder båt inom miljöförvaltningen ha ett tillstånd att använda båt med underskrift av förmannen eller den som är ansvarig för användningen av båtarna. Vid beviljandet av tillståndet bör förmannen/den som är ansvarig för användningen av båtarna säkerställa att båtens användare har fått och läst denna arbetarskyddsanvisning med tillhörande bilagor samt eventuella övriga arbetsplatsspecifika anvisningar och bestämmelser som har att göra med användning av båtar. Dessutom bör man säkerställa att den som använder båten har tillräcklig förmåga och kunskap att hantera båten antingen med hjälp av ett körtest eller på något annat sätt. Förslag till tillståndets text finns i bilaga 4.

6 Val av båtar och utrustning

6.1

Allmänna krav

Vid anskaffning av nytt materiel bör man innan anskaffningsbeslutet fattas säkerställa att materieleet som skall anskaffas har de egenskaper som krävs för den planerade användningen och att materieleet ovillkorligen uppfyller de myndighetsbestämmelser som utfärdats för ifrågavarande typ av materiel. Man bör ta i beaktande att i synnerhet de nuvarande myndighetsbestämmelserna för små båtar är avsedda för fritidsbåtar, vilket innebär att de måste anses vara endast minimikrav. Detta innebär att de tilläggskrav som ställs på det båtmateriel som används utöver myndighetsbestämmelserna bestäms av de arbetsuppgifter som skall utföras, arbetspunkten och eventuella förhållanden. Dessutom bör man ta i beaktande teknikens utveckling och anskaffa materiel som är av hög nivå gällande arbets säkerhet och användbarhet (jfr arbetarskyddslagens 8 §) /4/

Man bör ta principerna för hållbar utveckling i beaktande vid anskaffning och användning av båtar, vilket bl.a. innebär att man vid anskaffning av motorer bör prioritera fyrtaktsmotorer som förbränner lite bränsle och dieselmotorer i större båtar.

Båtar som är över 10 m långa måste också besiktigas på uppdrag av sjöfartsmyndigheten, varvid det tillåtna användningsområdet och en del av utrustningen bestäms på basis av granskarens utlåtande. Om miljöförvaltningens och sjöfartsmyndigheternas utrustningslistor inte stämmer överens med varandra, är det sjöfartsmyndighetens anvisning som skall följas. För att säkerställa båtarnas säkerhet bör även båtar som är kortare än 10 m i mån av möjlighet och beroende på i vilka förhållanden båten används besiktigas på uppdrag av sjöfartsmyndigheterna.

Ansvaret för båtar med tillhörande båtförare som hyrs för miljöförvaltningens bruk är alltid hos båtföraren, som på begäran bör kunna bevisa att båten är utrustad som sig bör.

Båtens inspektionsprotokoll

Båtmaterielets skick och båtarnas utrustning inspekteras årligen. Vid inspektionen bör den som är ansvarig för båtmaterielet vid miljöcentralen vara närvarande samt åtminstone en person som använder sig av båten. Ett protokoll eller PM bör skrivas i samband med inspektionen, vilket skrivs under av dem som varit närvarande vid tillfället. Som bilaga 3 finns en modell för protokoll som skall användas vid inspektion av båtar, där de olika båtclassernas minimiutrustning har angetts. Inspektionsprotokollet finns med i miljöförvaltningens blankettsystem. Den som är ansvarig för arbetarskyddet bör säkerställa att inspektionerna faktiskt utförs regelbundet och på ett korrekt sätt. Man bör årligen utarbeta en sammanfattningsrapport över inspektionerna, vilken skall förvaras på samma sätt som övriga dokument som behandlar arbets säkerhet.

Konstruktionsmässiga bestämmelser för båtar

Nya båtar bör uppfylla åtminstone följande myndighets- och klassificeringsregler:

- Båtar som är kortare än 6 m: bestämmelserna i EU:s direktiv om fritidsbåtar, vilket innebär att båten bör vara försedd med CE-märkning.
- Båtar som är längre än 6 m: Sjöfartsverkets godkännande enligt Nordisk Båtstandard. Märkväl, att båten i detta fall också alltid bör vara försedd med CE-märkning.
- I särskilda fall kan man godkänna att båtar som är längre än 6 m och som används i skyddade förhållanden endast har CE-märkning. Märkväl, att en sådan båt alltså inte får användas i andra förhållanden. /13/

Om det gamla båtmaterielet inte uppfyller kraven i ovan nämnda normer, bör man vid årsgranskningen särskilt kontrollera att båtens konstruktion och dess utrustning uppfyller de krav som de förhållanden som båten används i kräver. Generellt bör man sträva efter att använda sådana båtar som är avsedda som arbetsbåtar. Ett båtmateriel som är avsett för fritidsanvändning lämpar sig oftast dåligt för arbetsuppgifter inom miljöförvaltningen.

Båtens CE-märkning

EU:s direktiv om fritidsbåtar trädde i kraft 16.6.1996. Alla fritidsbåtar med en längd på 2,5 – 24 m som säljs i EU-länder bör uppfylla kraven i direktivet, dvs. vara certifierade. Att båten är försedd med CE-märkning är ett tecken på denna certifiering. Dessutom

bör båten ha en tillverkarskylt, av vilken förutom tillverkaren skall framgå båtmodell, planeringskategori, bärkraft samt största tillåtna motorstyrka. CE-märkningen kan också finnas på tillverkarskylten.

Direktivet ställer krav på båtarnas konstruktionsmässiga säkerhet. Dessa krav uppfylls genom att båten planeras och tillverkas på rätt sätt. När båten har certifierats fäster tillverkaren CE-märkningen på båten samt skriver under en försäkran om att båten har tillverkats i enlighet med kraven i direktivet. Försäljaren bör överlämna denna försäkran om överensstämmelse till den som köper båten. Dessutom bör köparen i samband med affären få "Ägarens handbok", vilken är en slags bruksanvisning för båten. /13/

6.3.2

De nordiska båtnormerna

Sjöfartsverket har tillsammans med sjöfartsmyndigheterna i de övriga nordiska länderna utarbetat normer för arbetsbåtar som används i de nordiska länderna. Normerna ställer större krav på båtens konstruktion än vad EU-direktivet gör och dessutom är kraven mer noggrant specificerade. I Finland har bl.a. statens tekniska forskningscentral (VTT) godkänt att utföra granskningar i enlighet med normerna.

Den senaste versionen av de nordiska normerna utarbetades år 1990. Efter detta har VTT tillsammans med de myndigheter som är verksamma på de finländska vattnen utarbetat ett förslag till revidering av normerna och det har blivit färdigt och tagits i användning år 2005. Anvisningen gäller nu för mindre båtar än tidigare, men det kommer endast att vara en anvisning för finländska förhållanden. Även om sjöfartsverket ännu inte har gett ut någon officiell anvisning om ibrukttagandet av normerna, beviljar sjöfartsverket redan intyg i enlighet med de nya normerna, de nordiska båtnormerna. I samband med publiceringen av sjöfartsverkets officiella anvisningar kan namnet på normerna ändras, eftersom anvisningarna inte längre gäller för hela Norden..

6.4

Val av båtar i enlighet med användningssyfte

EU:s fritidsbåtdirektiv anger också de användningsförhållanden som båtar är planerade för. Dessa sk. konstruktionskategorier anger de förhållanden som båten bör klara av utan att båtens eller passagerarnas säkerhet äventyras. /13/

Konstruktionskategorierna är följande:

A Ocean

B Utomskärs

C Kustfarvatten

D Skyddade farvatten

Vilken kategori båten är konstruerad för framgår av tillverkarskylten som är fastsatt på båten. Dessa kategorier kan användas som hjälp när man väljer båtar som skall användas för arbetsuppgifter inom miljöförvaltningen. Man bör dock komma ihåg att kategorierna är avsedda för fritidsbåtar, vilket innebär att man inte förutsätter att arbete ska utföras med båten. Dessa kategorier bör fungera som minimikrav när man väljer båtar som skall användas för arbete. Båtar som hör till konstruktionskategori A Ocean används som regel inte av miljöförvaltningen. När det gäller båtar som är längre än 10 m bör man ta i beaktande vad som nämns skilt om dem i punkt 6.1.

Nedan presenteras anvisningar för val av båtar för olika användningssyften samt nödvändig utrustning. Man bör beakta att åtminstone ny räddningsutrustning bör vara försedd med CE-märkning.

6.4.1

Arbeten som utförs på öppna havsområden och stora sjöars öppna fjärdar

Det båtmateriel som används bör uppfylla följande krav:

- båt i konstruktionskategori B som är sjöduglig för öppet hav, i huvudsak försedd även med godkännande enligt Nordisk Båtstandard, med utrustning enligt klass 2
- tillräckligt stor, helst > 7,0 m
- i mån av möjlighet sovplatser för 2 personer, kokmöjligheter samt WC
- tillräckliga och ändamålsenliga utrymmen för arbetsredskap och arbete
- övrig utrustning som angetts av sjöfartsmyndigheterna
- båten bör ha en lämplig förvaringsplats (bryggplats, trailer, skyddstak på vintern))

6.4.2

Arbeten som utförs i närheten av kusten, i skärgården och på sjöar

Det båtmateriel som används bör uppfylla följande krav:

- sjöduglig båt i konstruktionskategori C med utrustning enligt klass 3
- tillräckligt stor, helst > 4,0 m
- helst delvis övertäckt
- tillräckliga och ändamålsenliga utrymmen för arbetsredskap och arbete
- transporterbar med en dragkärra för vanlig personbil eller helst med trailer.

6.4.3

Arbeten som utförs på små sjöar, tjärnar och åar och älvar

På små sjöar, tjärnar och åar och älvar kan man använda mindre allmänna arbetsbåtar, vars konstruktionskategori är D eller ännu mindre båtar, gummibåtar, jollar och t.o.m. kanoter med följande krav:

- utrustning enligt klass 4
- båtmaterielet bör vara stabilt och om möjligt också kunna flyta även om det fylls med vatten
- bärbarheten bör vara åtminstone 2 personer med utrustning.

I huvudsak är det sjöfartsmyndigheten som i samband med besiktningen och utfärdandet av bemanningscertifikat för båtar som är över 10 m långa bestämmer om båtens utrustning, förarens kompetens osv. Såsom tidigare nämndes i punkt 6.1 är det möjligt och rekommenderbart att för att säkerställa säkerheten begära en besiktning av sjöfartsmyndigheterna också för de båtar som är mindre än 10 m, med vilka man hamnar att arbeta på öppna vattenområden.

7 Trygg användning av båtar

7.1

Anvisningar och utrustning

7.1.1

Båtlivets ABC

En viktig del av denna anvisning är Båtbranschens Centralförbund Finnboat rf:s publikation (Båtlivets ABC finns med som bilaga endast i den tryckta, finskspråkiga versionen av denna anvisning). Alla som hamnar att köra utombordare eller större båtar i miljöförvaltningens arbetsuppgifter på vatten som har utmärkta farleder bör behärska de grundkunskaper som behövs när man rör sig på vattnen som beskrivs i denna publikation.

Sjöfartsverket skickar avgiftsfritt ut klistermärken med beskrivningar på sjömärken, kardinal- och lateralmärken. Dessa klistermärken bör fästas på båtarna på lämpliga, synliga ställen.

7.1.2

Granskning av båten innan man ger sig ut på vattnen

Innan man påbörjar sin arbetsuppgift bör man kontrollera att båten och dess utrustning är i erforderligt skick. Även om båten årligen har inspekterats i enlighet med punkt 6.2 i denna anvisning bör man försäkra sig om att utrustningen i enlighet med inspektionsprotokollet fortfarande finns i båten. Vid granskningen inför varje enskild resa bör man komma ihåg att granskningen av en roddbåt och en liten utombordare naturligtvis är annorlunda än granskningen av en stor övertäckt båt. De objekt som granskas är alltid olika för olika båtar, och det finns ingen sådan båt där man behöver gå igenom hela den nedanstående listan. Å andra sidan kan det också finnas sådana objekt som bör granskas i båten, vilka inte finns med på listan. Alla granskningar bör göras vid stranden innan man ger sig ut på vattnet, även om en del av dem redan

skulle ha utförts redan innan man transporterade iväg båten med trailer. Nedan följer en förteckning över de objekt som bör granskas samt övriga uppgifter. De tre sistnämnda granskningarna utförs när motorn är igång.

- senast i detta skede bör båtens befälhavare utses
- tapp, åror och årklykor
- öskar
- ankaret bör vara färdigt att användas
- utombordsmotorn är ordentligt fastsatt och säkerhetsrepet eller -vajern är fastsatt i båten
- arbetsredskap
- det finns tillräckligt med bränsle, rejält mer än det som behövs
- bränsletankens luftskruv är öppen
- kompass och aktuella sjökartor
- rutten är planerad
- kikare
- alla har flytvästar eller uppblåsbara flytvästar på sig (i öppen båt)
- flytvästar eller uppblåsbara flytvästar är med (i övertäckt båt)
- mobiltelefon
- nödraketer, -bloss och -rök
- redskap för uppgörande av eld
- släckare som är i användbart skick och i enlighet med reglerna
- förstahjälpsväska
- GPS-mottagare eller motsvarande positioneringsutrustning
- funktionsdugliga navigerings- och radioanordningar som hör till båtens utrustning
- signallamporna fungerar
- flaggan är uppsatt (stora övertäckta båtar, på havsområden)
- provdrift av slagpump (avlägsnande av regnvatten)
- granskning av motorn med ögonmått
- motoroljans mängd, reservolja med
- motorns oljetryck
- granskning av kylvattnets cirkulation
- laddningsspänning

Beroende på resans längd kan kläderna, dricksvattnet och matsäcken vara lika viktiga för säkerheten som t.ex. tillräckligt med bränsle. För att arbetsuppgiften skall lyckas bör man också kontrollera innan man åker iväg att alla redskap och anvisningar som behövs i arbetet är med och fastsatta på ett erforderligt sätt. Saker som är känsliga för vatten bör placeras så att de är skyddade från stänkvatten och regn. Även om själva arbetsuppgifterna kräver noggranna förberedelser, får säkerheten inte hamna i skuggan av de övriga förberedelserna.

Man bör fästa särskild uppmärksamhet vid brandsäkerheten. Man bör säkerställa att enskilda bränsletankar har fastsatts på ett korrekt sätt och att ventilationen i förvaringsutrymmet fungerar så som den har planerats i båten. Vid hanteringen av bränsle bör man ta både säkerhets- och miljöaspekterna i beaktande. När man tankar båten bör man vara medveten om brandrisken och tankningen bör skötas så att bränsle inte läcker ut i vattnet eller marken. Om bränsle från tvåtaktsmotorer rinner ut på marken eller i båten uppstår ofta även risk för att man halkar.

7.1.3

Att lära sig hur båten beter sig

Vid sjögång beter sig båten på det sätt som är typiskt för just den båtmodellen. Hur båten beter sig påverkas också av lasten och dess placering samt vilken maskineffekt som används och farten i olika situationer. För arbetsuppgifter bör man alltid sträva efter att använda en båt vars egenskaper och beteende är bekant från tidigare. När man skaffar en ny båtmodell för arbetsuppgifter bör man reservera tillräckligt med tid för att sätta sig in i dess egenskaper och beteende.

För arbetsuppgifter kan man för en kort tid använda (t.ex. låna) en båt, vilken användaren inte är tillräckligt insatt i endast om man rör sig på skyddade vattenområden. Även här bör man undvika att röra sig på vattnet vid hård sjögång och vind. Utrustningen i en lånad eller hyrd båt bör alltid vara i enlighet med ifrågavarande kategori som beskrivs i kapitel 6.

7.1.4

Navigationsanordningar

Om det enligt denna anvisning bör finnas navigationsanordningar i båten bör den som använder dem ha tillräcklig faktisk erfarenhet av dem, eftersom användningen av dem annars kan leda till misstag och till och med farliga situationer. Man får dock aldrig ge sig ut på sjön endast med hjälp av elektroniska navigationsanordningar, eftersom man inte kan garantera att den elektroniska positioneringsutrustning och de elektroniska sjökort som används i båtar är felfria. Därför bör det i båten alltid också finnas en kompass som är oberoende av elektricitet samt ett sjökort eller någon annan karta, om det inte finns tillgång till sjökort. Endast med hjälp av dessa kan man granska de elektroniska anordningarnas noggrannhet och de bör användas och bör också kunna användas om det blir något fel på elanordningarna.

Utan karta och kompass kan man endast röra sig på tjärnar och små sjöar och på övriga ställen endast när man rör sig i strandens omedelbara närhet.

7.1.5

Obligatorisk användning av räddningsredskap

I båten bör man alltid ha på sig flytväst eller uppblåsbar flytväst. Endast när man befinner sig inne i en övertäckt båt är det inte obligatoriskt att ha flytväst. I båtar som besiktigas av sjöfartsverket bör det finnas lika många flytvästar som båtens tillåtna maximala passagerarantal. För utförandet av arbete bör det finnas ändamålsenliga flytvästar eller uppblåsbara flytvästar till varje person som är med i båten. Uppblåsbara flytvästar är minst i vägen när man arbetar. Dessa räddningsredskap bör vara SOLAS-godkända, CE-märkta och man bör låta granska dem i enlighet med bestämmelserna (bl.a. uppblåsbara flytvästar årligen). Man bör lägga märke till att sk. seglarvästar inte är räddningsvästar. De saknar bl.a. den krage som stöder huvudet.

När luften eller vattnet är så kallt att den som faller i vattnet eller räddas ur vattnet kan drabbas av hypotermi, bör man klä sig i en lätt räddningsdräkt som är avsedd för arbetsbruk. Dessutom bör man också använda flytväst, eftersom en lätt räddningsdräkt inte håller upp huvudet på den som faller i vattnet. Den förhindrar endast vattnet från att tränga in till huden. Om man under räddningsdräkten använder en CE-godkänd smidig torrdräkt, en så kallad mellandräkt, behövs ingen särskild räddningsväst.

Hypotermi behandlas noggrannare i Båtlivets ABC samt i miljöförvaltningens guide Työsuojelu vesi- ja ympäristönäytteenotossa ja hydrologisissa mittauksissa. Man kan också hitta information om hypotermi på Finlands Simundervisnings- och Livräddningsförbunds webbsidor. /14, 15/

7.2

Erfarenhet och kunskaper i enlighet med vattnet och uppgiften

Miljöförvaltningens uppgifter där man använder båt som arbetsredskap omfattar alla vattentyper från små tjärnar till öppet hav och uppgifterna varierar från enkla fältsyner till transport av instabila fiskklass. Precis som för båtmaterielet som används är också kraven på besättningens kunnande och erfarenhet beroende av storleken och karaktären på vattendraget samt det arbete som skall utföras där. Principen bör vara att man endast skickar ut en sådan arbetstagare eller -grupp på sjön vars eller vilkas kunnande och erfarenhet kan bedömas vara tillräckliga för att de tryggt skall kunna röra sig på vattnet.

7.2.1

Tjärnar och små sjöar

På mindre objekt använder man vanligtvis också den minsta och lättaste utrustningen. Att röra sig med gummibåt eller en liten roddbåt kräver ingen särskild erfarenhet av båtliv, om arbetsuppgifterna kan utföras sittande. I dessa båtar är inte ens karta, kompass och kunskap om hur man använder dessa nödvändiga.

7.2.2

Mellanstora sjöar

I arbetsärenden rör man sig vanligtvis med en utombordare och då måste man vara beredd på att det förekommer övrig trafik på vattnet. Man bör alltid ha med sig karta och kompass. Man bör alltså kunna hantera en utombordsmotor, känna till väjningsplikten och kunna planera sin rutt på kartan och genomföra den till sjöss.

7.2.3

Stora sjöar, stråtar och kanaler

Typiskt för dessa vatten är de höga vågor som bildas när det blåser på öppen fjärd, att de ställvis kan vara svårframkomliga, att båttrafiken tidvis kan vara livlig samt att det kan finnas båt- och fartygsfartleder där också stora handelsfartyg kan trafikera. Vanligtvis använder man sig av en rätt snabb utombordare av medelstorlek.

Man bör hela tiden hålla sig till den planerade ruten och kartan, vilket kräver erfarenhet. Man bör känna till alla sjömärken och väjningsreglerna. Man bör också vid behov kunna klara av betydelsen hos fartygens signalljus och -mönster vid bestämmande av väjningsplikt.

Många stora sjöbassänger förenas av kanaler. Användningen av dessa förutsätter att man noggrant känner till reglerna för hur man rör sig på dem och de ljussignaler som används.

7.2.4

Hav

Avstånden är större, vindarna hårdare, vågorna högre och dimma kan oftare göra det svårt att röra sig på havet än i insjöarna. På fartlederna i skärgården och utanför kuststäderna är båttrafiken mycket livlig under sommaren. På många fartleder rör sig också stora handelsfartyg och marinens och sjöbevakningens fartyg under alla tider på dygnet, ibland också med hård fart.

Till havs kan alltså förhållandena som inverkar på säkerheten vara svårare och sannolikheten för att hamna i riskfyllda situationer är större än om man rör sig på insjöarna. Besättningens kunnande bör vara professionellt med undantag för när man rör sig i den inre skärgården närmast kusten.

7.2.5

Att köra utanför fartlederna

I många av arbetsuppgifterna inom miljöförvaltningen rör man sig i stor utsträckning på farvatten som ligger utanför fartlederna, ofta utan att ha tillräckligt god lokalkännedom. En god lokalkännedom är dock nödvändig, eftersom alla grund och grynnor inte är utmärkta på kartan. Man bör alltså röra sig på dessa farvatten med ytterst stor försiktighet, köra långsamt och klargöra möjligheterna att komma fram genom att använda sig observationer genom ögonmått, lodning el.dyl.

I vattnet kan det tidvis också förekomma övriga hinder, såsom nät, ryssjor och paunetter. Man bör alltså känna till de vanliga sätten att märka ut fångstredskapen, men man bör också vara beredd på att det finns fångstredskap som är bristfälligt märkta..

7.2.6

Åar och älvar

Att köra längs med åar och älvar är delvis jämförbart med att köra på områden utanför farlederna. I åar och älvar kan det finnas stolpar från rivna broar och bryggor under ytan, gamla flottningskonstruktioner och rester från dem. Flödet för med sig grenar, träd och övriga föremål som kan ligga förrädiskt till under ytan och isarna som vårflödet för med sig kan flytta på stenar till nya ställen.

En å eller älv kan alltså vara i ett ständigt föränderligt tillstånd också med tanke på båtkörningen. Därför bör man alltid köra försiktigt i å- eller älvvatten och också ta i beaktande hur vattnet strömmar och hur klart det är, vilket inverkar på möjligheten att upptäcka hinder som ligger under vattenytan.

På de å- och älvavsnitt som ligger omedelbart ovanför forsar och kraftverksdammar och som strömmar kraftigt bör man ha ett tillräckligt stort ankare i båten, vilket bör vara lätt att få tag i. Om man får motorstopp, en åra går av eller årklykan går sönder bör man kunna ankra båten tryggt och snabbt.

Man bör lägga märke till att det är svårt att manövrera båten i kraftiga strömmar och när man rör sig t.ex. i närheten av en kraftverks- eller regleringsdamm bör man iaktta särskild försiktighet samt angivna anvisningar och larm.

7.2.7

Svåra förhållanden, storm, dimma, mörker, åska

Svåra väderförhållanden, i synnerhet storm, betyder alltid att säkerheten försämras för den som rör sig med båt. Därför bör principen vara att man inte ger sig ut på vattnet om det råder storm. Man bör heller inte ge sig ut på vattnet när det är dimma eller mörkt och det inte finns någon radar i båten, eller om man inte kan använda den på ett tillförlitligt sätt.

När man arbetar på sjön kan man dock förr eller senare helt plötsligt råka ut för storm eller dimma. För att gardera sig för sådana situationer bör man alltid använda sig av båtar som klarar av de eventuella extrema förhållanden på det vattendrag man befinner sig på. Båten bör också vara utrustad för svåra förhållanden och besättningen bör ha tillräcklig erfarenhet för att klara av situationen.

I samband med åskväder kan det förekomma vindbyar som t.o.m. är kraftigare än normal storm. Dessutom är risken stor för att blixten ska slå ned i synnerhet på öppen fjärd. När det blir åskväder bör man alltid köra bort från öppen fjärd och söka sig till stranden, om det är möjligt.

7.2.8

Att kalla på hjälp

Båtlivets ABC ger anvisningar för hur man kallar på hjälp till sjöss. I guiden utgår man från att man rör sig på sådana områden där myndigheterna dejourerar samt där övriga båtar och människor rör sig. En stor del av det arbete som utförs till sjöss inom miljöförvaltningen utförs dock med små båtar som inte har nödraketer eller VHF-telefon och på sådana områden där myndigheterna inte har någon VHF-station. Nödnumren finns uppräknade i bilaga 2.

Om man är tvungen att kalla på hjälp kan det säkraste sättet vara att ringa det allmänna nödnumret 112 med mobiltelefonen. När man ringer från terrängen kan man dock inte ange den adress där hjälpen behövs. Därför bör man alltid ha med sig en GPS-mottagare eller någon motsvarande positioneringsutrustning i båten, med undantag för om man rör sig nära kusten eller på åar eller älvar. Med hjälp av denna utrustning kan man bestämma läget och meddela det i form av koordinater till nödcentralen.

Arbetskyddslagen kräver att arbetsgivaren bör ta i beaktande utvecklingen när det gäller tekniken och de metoder som används. Positioneringstekniken och -utrustningen utvecklas kontinuerligt och det är redan nu tekniskt möjligt att bestämma positionen för ett objekt i terrängen med hjälp av många alternativa metoder. Förpliktelsen att alltid ha med en GPS när man rör sig på vattnen kan ersättas med användningen av någon annan metod eller anordning för nödpositionering. /4/

7.2.9

Befälhavaren bär alltid ansvaret

För att skapa klarhet i verksamheten rent allmänt och i synnerhet när det gäller farosituationer bör någon fungera som befälhavare i båten, även om sjöfartsmyndigheterna p.g.a. båtens storlek inte har bestämt att båten behöver ha någon befälhavare. Man bör komma överens om vem som är befälhavare i båten åtminstone för varje resa. Befälhavarens ansvar har klargjorts närmare i punkt 5.2.

8 Förtöjning, förankring och transport av båtar

8.1

Förvaring vid bryggan

- Båten förtöjs med ändamålsenliga rep på ett ställe som är reserverat för den. Variationerna i vattenståndet och vågorna tas i beaktande.
- Man bör försäkra sig om att båtens strömkrets har stängts av via huvudströmbrytaren.
- Man förhindrar att regnvatten kommer in i båten med hjälp av båtens egen sufflett eller med ett lämpligt överdrag i mån av möjlighet (om båten inte är självtömmande).
- Man bör försäkra sig om att fendrarna, om de behövs, är på plats.
- Båten låses och man försäkras sig på nytt om att båten har förtöjts på ett lämpligt sätt.
- Om båten blir kvar en längre tid vid bryggan, är det skäl att då och då kontrollera förtöjningen och tätheten.

8.2

Förankring av båten

När man förankrar båten bör man ta i beaktande att detta inte får störa den övriga trafiken. Dessutom bör man försäkra sig om att botten är lämplig.

Förtöjning och förankring är förbjudna på de platser som har märkts ut med förbudsmärken samt

- under kraftledning och broar
- invid kablar och rör som går under vattnet
- i den omedelbara närheten av slussportar och broar
- på områden där möte eller omkörning är förbjudet
- om personalen i en kanal bestämmer så
- i farleder och på försvarsmaktens skyddsområden

Transport av båt med trailer

När båten transporteras bör man först försäkra sig om att båten inte är för tung för trailern och att de inte tillsammans är för tunga för den dragande bilen. Man bör också komma ihåg att ett körkort för personbil, körkortsklass B, inte berättigar föraren att ha en släpvagn om a) kombinationen (bilen + trailern med båt) överskrider 3 500 kg, b) trailern och båten tillsammans väger mer än den dragande bilen eller c) om trailerns och båtens sammanlagda vikt uppgår till över 750 kg. Om någon av dessa gränser överskrids behövs ett körkort av klass BE. Förmannen bör försäkra sig om att en sådan förare som har fått ett körkort av klass BE med hjälp av anmälningsförfarande utan officiell körexamen har tillräckliga kunskaper för att transportera fordonskombinationen på ett tryggt sätt. /16/

Om båtens akter kommer ut över en meter från släpkärrans, i detta fall trailerns, bakersta fasta del bör man fästa en röd eller rödgul varningsflagga på den. Om det är mörkt, skymt eller om sikten är dålig bör man använda rött ljus eller en röd reflex för att märka ut aktern på båten.

Stödhjulet på trailern bör kunna regleras så att det motsvarar formen på båtens botten. Man bör ta vagnstyngden i beaktande när man placerar båten på trailern. Utombordsmotorn bör vara nedfäld eller stödas i enlighet med motorns instruktionsbok. Man bör alltid fästa en flagga vid propellern då båten transporteras med motorn uppfäld, även om den endast överskrider trailerns bakre del en aning.

När båten sänks ned i och lyfts upp ur vattnet kan säkerheten förbättras om trailern är utrustad med en ramp i längdriktningen. Utan denna ramp hamnar man att balansera på trailerns stödkonstruktion som delvis ligger under vattenytan, vilket medför risk för att man skall snava och halka.

För transport av båtar bör man endast använda sådana trailrar som har fjädring. I trailrar utan fjädring överförs ojämnheter i vägen utan stötdämpning till trailerns konstruktioner, fästmekanism samt båten och kan förorsaka skador i dessa.

Inspektion och lastning av bil och trailer

Båten bör fastgöras i trailern på ett tillförlitligt sätt, man kan inte sätta fast den "för noggrant". På sidorna av båten bör man använda stadiga rep som är försedda med spännanordningar. Fören på båten bör spännas fast i trailern med fånglinan och genom att låsa vinschens vevmekanism.

När man ska sjösätta båten är den vanligtvis färdigt fastsatt på trailern sedan den senast blev använd. Man bör kontrollera att båten är ordentligt fastspänd och vid behov spänna fast den ytterligare. Man bör också kontrollera hur båtens "inventarier" är fastspända om de inte kan transporteras i bilen. Man bör också klargöra om båten behöver tankas.

Innan man ger sig av bör man alltid se till att trycket i bildäcken motsvarar lasten i enlighet med bilens instruktionsbok. Efter att man dragit trailern skall trycket i däcken återställas till det normala. Också trycket i trailerns däck bör kontrolleras regelbundet. Trycket i bildäcken inverkar på ett betydande sätt på kombinationens och bilens beteende när man kör samt på hur man kan hantera dem vid en hastig inbromsning. En trailer med bromsar bör alltid ha däck vars egenskaper motsvarar den dragande bilens däck.

När man sätter fast trailern i bilen bör man använda trailerns lyfthjul, med hjälp av vilket man kan sätta fast trailern och spara ryggen. Trailerns kulkoppling som man låser fast trailern med i bilens dragkrok bör alltid kontrolleras med ögonmått när man sätter fast trailern. Med tiden kan det uppstå slitage i dragkrokens skaft och till följd av detta kan trailern slitas loss under körningen. Med tanke på att kulkopplingen kan ge efter bör man säkra fastsättandet av trailern med en vajer. Man bör också kontrollera att trailerns lampor fungerar varje gång man sätter fast trailern.

8.3.2

Båten på landsväg

Att förflytta sig till och från arbetsplatsen förutsätter att man tryggt kan bemästra kombinationen och att man har kunskap om säkerhetsbestämmelserna för användningen av fordonen. Det är alltid föraren som har ansvaret för fordonet, passagerarna och lasten.

När man transporterar en utombordare av mellanstorlek eller en ännu större båt bör man ta i beaktande att lastens tyngdpunkt ligger högre upp än tyngdpunkten för en vanlig släpvagnslast.

Färden är förknippad med allmänna risker i trafikmiljön, men kan också innebära att man måste hantera kombinationen i svår terräng och backa i trånga utrymmen. När man bestämmer om vem som skall köra bör man alltid ta i beaktande de krav som resan ställer på föraren.

Efter att man startat bör den första kontrollen av fastsättningen av båten göras efter en rätt så kort sträcka. I synnerhet på ojämna vägar kan lastens fästanordningar ge efter i början. Dessutom bör man även kontrollera låsningen hos släpvagnens lyfthjul, om den ger efter lossnar hjulet, vilket skadas när det faller i marken och förorsakar fara för den övriga trafiken.

Alla fästanordningar bör alltid kontrolleras med ögonmått när man under färden stiger ur bilen. Det är också skäl att kontrollera lagren i släpvagnens däck med jämna mellanrum genom att känna efter hur varma de är. I värsta fall kan ett skadat lager göra att hjulet lossnar och att man förlorar kontrollen över hela fordonskombinationen. /17, 18/

Att lyfta båten ur och i sjön

När man sjösätter båten och tar upp den ur vattnet bör man sträva efter att använda sig av ramper som är byggda för detta ändamål. När man sjösätter båten på en naturstrand bör man försäkra sig om att underlaget är jämnt och hållbart. Ovanför en bra sjösättningsplats kan man lossa på båtens fästanordningar på sidorna på jämn mark. Efter det backar man trailern så djupt som sjösättningen av båten kräver och som bakljusen på trailern tillåter.

Bakljusen är ofta placerade långt ner, vilket är opraktiskt, och kan vara sådana att de inte kan sänkas ner i vatten ens för en kort stund. I vissa trailrar kan ljusen sänkas ner i vattnet om man lösgör trailerns elkontakt från bilen. I endel trailrar är lamporna fastsatta i en panel, vilken bör lösgöras innan man kör ner i vattnet. Man bör alltså känna till materielets krav och förfara så att lamporna fungerar även när man återvänder från färden.

När bilen stannas vid rampen när man skall sjösätta eller lyfta upp båten ur vattnet:

- stannar man motorn.
- lämnar man i backväxeln.
- drar man åt handbromsen ordentligt.
- om släpvagnen har bromsar, drar man också åt handbromsen på den.

När båten sjösätts eller tas upp ur vattnet flyttar man ofta på en massa på flera hundra kilo och använder sig av hävstångskraft som är mekaniskt effektiverad. Om någon del i mekanismen ger efter eller om det sker ett användningsfel kan det uppstå skador. Man bör ta i beaktande att när man sjösätter en båt med hjälp av trailer bör trailern vara fast i dragbilen och sjösättandet bör ske genom att man backar bilen. I de flesta fall är det omöjligt att hantera kombinationen med båt och trailer på en ramp för hand.

När man sjösätter båten och tar upp den ur vattnet hamnar man att arbeta nedanom bilen och man bör vara alldeles säker på att kombinationen inte kan röra sig! Om rampen är mycket brant och det finns föremål i närheten som passar som stöd, t.ex. stenar eller bitar av skålbräder, kan man mycket väl placera sådana bakom bilhjuln som extra stöd.

Det är särskilt farligt att hantera båten om rampens yta är täckt av is. Då kan kombinationen bryta vilofriktionen och börja glida iväg även om bromsarna är på.

9 Specialfunktioner och materiel

9.1

Dykare i vattnet

- båtföraren bör känna till dykarnas tecken. Signalflagga A betyder att det finns en dykare i vattnet.
- tillåten passagesida är utmärkt med dubbelkon och förbjuden sida med två klot ovanför varandra.
- alltid när man ser en dykarflagga eller om man kan anta att det finns en dykare i vattnet bör man minska hastigheten och passera på tillräckligt avstånd.

Noggrannare anvisningar finns i Båtlivets ABC på sid 32.

9.2

Att märka ut fiskeredskap

Den som använder sig av båt bör känna till de tecken som används för att observera fiskeredskap och väja för fiskeredskap som märkts ut. Tecknen finns beskrivna i förordningen om fiske, men många gånger används också andra tecken som avviker från dem i förordningen. /19/

9.3

Slåttermaskin för vattenväxtere

Miljöcentralerna använder sig av ett flertal olika slåttermaskiner för vattenväxter. De är flytande, självgående arbetsmaskiner vars utrustning bl.a. består av skärkanter och uppsamlingsanordningar. De som skall använda sig av dessa maskiner bör få skild handledning, men i denna anvisning ges anvisningar för hur slåttermaskiner skall användas med tanke på arbets säkerheten. Anvisningarna är riktgivande och lämpar sig inte som sådana för varje enskild maskintyp. Maskinerna bör dock alltid

godkännas av arbetarskyddsdistriktets granskare, vilket säkerställer att de uppfyller bestämmelserna i arbetarskyddslagen och förordningen.

9.3.1

Förflyttning av slåttermaskin

- förflyttas med trailer såsom beskrivs i punkt 8.3
- maskinen bör ha lämpliga lyftremmar och -kedjor.
- när man lyfter maskinen bör det finnas stabila skivor under stöden.

Obs: gå aldrig under en maskin som lyfts upp och övervaka också att ingen annan gör det

9.3.2

Att starta slåttermaskinen

- Tkontrollera oljan och kylvätskan i motorn.
- innan man startar maskinen bör man kontrollera att omkastaren är i mellanläget och att maskinens säkerhetsavbrytare har satts i positionen "knivarna roterar inte".
- man bör sitta på förarplatsen när man startar motorn.

9.3.3

Att köra slåttermaskinen

- maskinen bör alltid köras från förarplatsen.
- reglera motorns varvtal till en lämplig nivå.
- om knivarna inte rör sig, byt på deras rotationsriktning. Om det inte hjälper, placera det stöd som skall användas vid transporten mellan dragstången och stanna motorn. Nu är det möjligt att lokalisera och eventuellt avlägsna det som åstadkom störningen.
- gå inte under bommen när maskinen är i gång.
- stanna motorn när skovelhjulen skall rengöras.
- se till att skovelhjulen inte tar i botten när man kör.
- ta i beaktande de vågor som vinden eller andra båtar ger upphov till både vid själva slätterarbetet samt vid de förflyttningar som sker på sjön.
- se till att det finns en säkerhetsavbrytare i maskinen, vilken förhindrar alla maskinens funktioner när föraren avlägsnar sig från förarplatsen.
- utför aldrig några service- eller reparationsåtgärder eller åtgärder för att avlägsna störningar när anordningens motor är i gång.
- följ anvisningarna för båtsäkerheten.
- se till att slåttermaskinen har en utrustning som motsvarar den i de båtar där man arbetar under samma förhållanden.
- se till att den andra personen som deltar i slätterarbetet befinner sig åtminstone på syn- eller höravstånd från slåttermaskinen.

Selektivt fiske

En del av miljöcentralerna idkar restaureringsarbeten i vattendragen genom att delta i lokala selektiva fisken. Fisket utförs genom notning med professionella fiskeredskap, ofta i samarbete mellan miljöcentralens personal och lokala frivilliga. Fångstmetoderna innebär särskilda risker vilka även de frivilliga bör vara medvetna om innan de deltar i fisket, eftersom arbetarens omsorgsplikt (arbetarskyddslagen 8 §) i tillämpliga delar berör också deras arbete. /4/

Man bör använda sig av lämpliga flytredskap samt klä sig i enlighet med vädret och uppgiften i alla uppgifter som har att göra med selektivt fiske när man rör sig på sjön. Om man fiskar en längre tid bör skorna vara vattentäta och oljebeständiga, eftersom fett från fisken gör att vanligt gummi snabbt blir skört. Stövlar med stålhätta gör att risken minskar för att man skall klämma sig när man hanterar tunga ankaren och arbetar med notens spolningsvinschar. Det är inte tillåtet att arbeta barfota p.g.a. klämningsrisken och risken för infektion i sår.

Anvisningarna i denna punkt bör i tillämpliga delar följas också vid provfiske.

Arbete som utförs på notningsflotte

De vinschar som används vid notningar drar med en kraft på hundratals kilo. Lösa kläder, fingrar eller hår kan fastna i de rullande remhjulen eller axlarna, vilket utgör en fara. På notningsflotten bör man vara klädd på ett lämpligt sätt och långt hår bör vara uppsatt. Dessutom bör man samvetsgrant följa de bestämmelser som flottens arbetsledare ger.

Om notens draglina går av kan den på ett farligt sätt träffa dem som befinner sig nära vinschen. Om linan går av är det också risk för att de som befinner sig på flotten faller i vattnet när flotten kränger till och far iväg. Därför är den obligatoriska användningen av flytredskap ovillkorlig, även om det är mycket varmt.

Lastning och transport av fisklass

När man lastar fisken i båten bör man låta vattnet rinna ur håven så bra som möjligt innan man tömmer den i båten. En fiskmassa med vatten i båtens lastutrymme rör på sig på ett farligt sätt vid sjögång och när man vänder båten och kan förorsaka att båten plötsligt stjärper. Båtens stabilitet blir bättre om det är möjligt att tömma båtens lastutrymme på vatten under lastningen och körningen. När man kör en full fisklast bör dock alla manövreringsrörelser alltid göras lugnt och med eftertanke och man får inte transportera fler människor än vad själva transportuppgiften kräver.

10 Anvisningar och utbildning för användningen av båtar

Personalen bör delta i arbetarskyddsutbildning på så sätt att det i varje grupp som använder båten finns åtminstone en person som fått utbildning. Åtminstone båtens förare eller gruppens ansvarsperson bör också ha gått en förstahjälpkurs.

Om det finns någon person i gruppen som använder båten som inte har varit med tidigare bör denna arbetarskyddsanvisning ges till honom eller henne för genömläsning på förhand. Dessutom bör man säkerställa att denne har tillägnat sig de centrala sakerna.

Årligen repeteras:

- båtens funktion och användning
- gruppmedlemmarnas uppgifter
- hur man agerar vid en farosituation
- förstahjälpen och hur man kallar på hjälp.

HÄNVISNINGAR

- /1/ Europarådets direktiv 89/391/EEG om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet
- /2/ Internationella arbetsorganisationen ILO:s konvention nr 167 om säkerhet och hälsa i byggnadsverksamhet
- /3/ Internationella arbetsorganisationen ILO:s rekommendation nr 175, vilken gäller säkerhet och hälsa i byggnadsverksamhet
- /4/ Arbetarskyddslagen 738/2002 inklusive ändringar
- /5/ Strafflagen 39/1889 inklusive ändringar
- /6/ Lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006)
- /7/ Viteslagen 113/1990 inklusive ändringar
- /8/ Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet 621/1999 inklusive ändringar
- /9/ Lagen om företagshälsovård 1383/2001 inklusive ändringar
- /10/ Statsrådets förordning om principerna för god företagshälsovårdspraxis samt om företagshälsovårdens innehåll, yrkesutbildade personer och sakkunniga och den utbildning som krävs inom företagshälsovården
- /11/ Sjötrafiklagen 463/1996 inklusive ändringar
- /12/ Sjölagen 674/1994 inklusive ändringar
- /13/ Europaparlamentets och rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar i fråga om fritidsbåtar
- /14/ Miljöministeriet: Työsuojelu vesi- ja ympäristönäytteenotossa ja hydrologisissa mittauksissa. 2006.
- /15/ Finlands Simundervisnings- och Livräddningsförbunds webbsidor. <http://www.suh.fi>
- /16/ Körkortsförordningen 845/1990 inklusive ändringar
- /17/ Vägtrafiklagen 267/1981 inklusive ändringar
- /18/ Vägtrafikförordningen 182/1982 inklusive ändringar
- /19/ Förordningen om fiske 1116/1982 inklusive ändringar

ÖVRIGT REFERENSMATERIAL OCH ÖVRIG LITTERATUR

Bland annat följande lagar, förordningar, statsrådsbeslut samt övriga myndighetsbestämmelser och anvisningar utöver de som nämnts ovan har att göra med användningen av båtar. Vid utarbetandet av anvisningen har man tagit i beaktande de författningar och anvisningar som i huvudsak utfärdats före 1.9.2006.

Statsrådets förordning om tillsynen över arbetarskyddet (954/1973 inklusive ändringar)
Lagen om olycksfallsförsäkring 608/1948 inklusive ändringar
Skadeståndslagen 412/1974 inklusive ändringar
Arbetsavtalslagen 55/2001 inklusive ändringar
Lagen om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav 1016/2004
Statsrådets beslut om trygg användning av arbetsutrustning 1403/1993 inklusive ändringar
Statsrådets beslut om säkerhetsföreskrifter för maskiner 1314/1994 inklusive ändringar
Statsrådets beslut om anskaffning, trygg användning och besiktning av maskiner och annan arbetsutrustning som används i arbete 856/1998 inklusive ändringar
Flytgasförordningen 711/1993 inklusive ändringar
Handels- och industriministeriets beslut om tillämpning av flytgasförordningen 344/1997
De internationella reglerna till förhindrande av sammanstötning till sjöss (Sjövägsreglerna), 1972
Sjötrafiklagen 151/1969, upphävd 463/1996 på så sätt, att bara 2 § lämnade kvar i kraft
Förordningen om båttrafik 152/1969 inklusive ändringar
Regler för inre farvatten, 1972
Sjötrafikförordningen 124/1997
Förordningen om fritidsbåtars säkerhet 464/1996
Sjöfartsstyrelsens beslut om farkosters utrustning 23.4.1997
Förordningen om hyresbåtars säkerhet 438/1983
Trafikförseelser
Miljöförseelse
Förordningen om prejningssignaler till fartyg 46/1976
Sjöfartsstyrelsens beslut om utprickning av farlederna 29.5.1995
Sjöfartsstyrelsens beslut om trafikmärken och ljussignaler i farleder 21.5.1997
Förordning innefattande trafikstadga för kanaler och rörliga broar 512/1991
Förordning om fartygsbemanning, besättningsens behörighet och vakthållning 1265/1997

LITTERATUR

Riksdagens arbetsutskotts betänkande 4/2002 rd – RP/2002 rd.
Hahto, Vilja: Työturvallisuusrikos kokonaisuusuudistuksessa. Oikeustieto 1a/1998. Turun Yliopisto.
Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om skydd i arbete och till vissa lagar som har samband med den (RP 59/2002).
Regeringens proposition med förslag till lag om vissa tekniska anordningars överensstämmelse med gällande krav och vissa lagar som har samband med den (RP 135/2004).
Regeringens proposition med förslag till lag om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen och till vissa lagar som har samband med den (HE 94/2005).
Hietala, Harri – Kaivanto, Keijo – Kuikko, Tapio: Uusi työsuojeluvastuuopas. Talentum: Jyväskylä 2003.
Kuikko, Tapio: Uusi työturvallisuuslaki. Talentum: Jyväskylä 2002.
Mäenpää, Olli: Hallinto-oikeus. WSOY: Porvoo 2003.
Saloheimo, Jorma: Hallintopakosta työsuojelun valvonnassa. Suomalaisten Lakimiesyhdistyksen julkaisu: Vammala 1987.
Saloheimo, Jorma: Työturvallisuus – perusteet, vastuu ja oikeussuoja. Talentum: Jyväskylä 2003.
Siiki, Pertti: Työturvallisuuslain kokonaisuudistus. Defensor Legis 3/2003.
Tiitinen, Kari-Pekka – Kröger, Tarja: Työsopimus-oikeus. Talentum: Jyväskylä 2003.
Työsuojelutoiminta työpaikalla. Työturvallisuuskeskus. Edita Prima Oy.

BILAGOR

Bilaga I Båtlivets ABC

En väsentlig del av denna anvisning är Båtbranschens Centralförbund Finnboat rf:s publikation "Båtlivets ABC". Publikationen har getts ut år 2005 och arbetsgivaren uppmanas se till att de som använder båtarna blir informerade om bestämmelserna ändras och att det alltid är den senaste versionen av Båtlivets ABC som är med som bilaga till denna anvisning. (Båtlivets ABC finns med som bilaga endast i den tryckta, finskspråkiga versionen av denna anvisning.)

Bilaga 2

Räddnings- och vädertjänst

Meddela om nödsituationer via radio, telefon eller något annat snabbt sätt till närmaste kretsalarmeringscentral, polis, sjöräddningscentral eller sjöräddningsundercentral.

- det allmänna nödnumret i hela landet är 112
- polisens nödnummer i hela landet är 10022
- sjöräddningens nödnummer är 020 41000
- Skärgårdshavets sjöräddningsområde, Sjøräddningscentral MRCC Åbo, 020 41001
- Finska vikens sjöräddningsområde, Sjøräddningscentral MRSC Helsingfors, 020 41002
- Bottniska vikens sjöräddningsområde, Sjøräddningscentral MRSC Vasa, 020 41003
- radioförbindelesr
- VHF-DSC, 70
- VHF-kanal, 16

OBS! Nödnumren får inte användas för något annat syfte än för larmmeddelanden.

Vid nöd- och farosituationer skall du uppge:

- ditt namn (fartygets namn) och kontaktuppgifter
- platsen för händelsen så noggrant som möjligt
- vad som hänt
- om det finns skadade eller om människoliv är i fara
- hurdan hjälp som behövs
- bryt inte förbindelsen innan du har fått lov till det

Väderleksrapporter för sjöfarande:

- 0600 1 0670 på svenska
- 0600 1 0660 på finska

Bilaga 3

Inspektionsprotokoll för båtar

MILJÖFÖRVALTNINGE		INSPEKTIONS PROTOKOLL FÖR BÅTAR	
7.3 Inspektioner, uppföljning och rapportering		1 Öppet hav, båtar som är över 10 m långa 2 Öppna havsområden, öppna fjärdar på stora sjöar 3 I närheten av stranden, skärgården, sjöar 4 Små sjöar, tjärnar, åar och älvar	
Enhet			
Datum			
Båt Modell		Nummer	
		Tillverkningsår	
Motor Modell		VTillverkningsnummer	

Godkänt

Underkänt

O = obligatorisk R = rekommenderas

Bilaga 3/2

Förteckning över utrustning		1	2	3	4
1	Lanternor och ankarljus	O	O	O	R
2	Signalfigurer	O	O	R	
3	Anordningar för ljudsignaler	O	O	O	R
4	Kompass	O	O	O	R
5	Ficklampa, reservbatterier och små glödlampor	O3	O2	O	
6	Godkänd flytutrustning för varje medpassagerare	O	O	O	O
7	Livboj med tillhörande rep	O2	O	R	
8	Pump (manuell)	O2	O	O	R
9	Ankare + rep \geq 30 m	O2	O2	O	R
10	Handsläckare iii kl	O2	O2	O	R
11	Släckningsfilt	O	O	O	
12	Fallskärmsraket	O4	O4	O2	R2
13	Drivankare	O	O	R	
14	Handfackla	O4	O4	O2	R2
15	Nödrök	R	R		
16	Förstahjälpförpackning	O	O	O	R
17	Kastlina 20 m	O	O	R	
18	Bogserlina \geq 5 m	O	O	R	
19	Åror	R	R	O	O
20	Paddelåra	R	R	R	R
21	Båthake	O	O	O	O
22	Fånglinor 2 st á 30 m	O	O	O	R
23	Sidskydd (fendrar)	O6	O6	O4	S
24	Vattenämbar	O	O	O	R
25	Arbetsredskap och reservdelar	O	O	O	R
26	De sjökort och övriga kartor som behövs på området	O	O	O	R
27	GPS-positionerare	O	O	R	R
28	Elektroniskt sjökortssystem	R	R		
29	Ekolod	O	O	R	

30	GSM-telefon eller motsvarande	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
31	Radiomottagare	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
32	VHF-telefon	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
33	Kikare	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
34	Båtstege	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
35	Handtag	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
36	Senaste upplagan av Båtlivets ABC	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
37	Ett klistermärke med sjötrafikmärken fastsatt på båten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
38	Reservbränsle	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
39	Avfallskärl för olja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
40	Sopsäck	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
41	Redskap för att göra upp eld	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Anmärkningar:								
Inspektionen utfördes av (namn och ställning)								
I rutan kryssar man för det redskap som konstaterats vara ändamålsenligt eller antalet redskap i fall det finns flera.								

Bilaga 4

Tillstånd att använda båten

Tillstånd att använda båten är ett tillståndsbevis som skall ges till den som använder båten efter att denne fått handledning i hur båten används och man kontrollerat att denne förstått anvisningarna. Tillståndet undertecknas både av den som erhåller tillståndet och av den som ger ut det. Den som ansvarar för båtarna bör när han överlämnar båten kontrollera att ifrågavarande person har beviljats tillstånd att använda båten.

Nedan följer en modell för tillståndstexten:

Jag har läst arbetarskyddsanvisningen som gäller för användningen av båtar samt erhållit och bekantat mig med anvisningarna som gäller för användningen av den regionala miljöcentralens/Finlands miljöcentrals båtar som eventuellt skiljer sig från dem som beskrivs i arbetarskyddsanvisningen.

Plats och datum

Underskrifter

Båtens användare

Förman som är ansvarig för användningen av båten

De regionala miljöcentralerna och Finlands miljöcentral uppmanas låta trycka upp en blankett med ovanstående text. När man väljer storleken för tillståndet bör man ta i beaktande att det bör vara lätt att ta med sig.

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Miljöministeriet	Datum December 2006		
Författare				
Publikationens titel	Arbetarskydd vid användningen av båtar (Työsuojelu veneiden käytössä)			
Publikationsserie och nummer	Miljöförvaltningens anvisningar 9sv/2006			
Publikationens tema	Miljövård			
Publikationens delar/ andra publikationer inom samma projekt	Pilaantuneiden alueiden tutkimuksen ja kunnostuksen työsuojeluopas, Työsuojelu vesi- ja ympäristönäytteenotossa ja hydrologisissa mittauksissa, Työsuojelu maa- ja vesirakennustöissä, Työsuojelu moottorikelkan ja mönkijän käytössä, Työsuojelu jää- ja hyydepatojen torjunnassa, Työsuojelu sähkökalastuksessa.			
Sammandrag	<p>Arbetarskyddsanvisningarna är avsedda att tillämpas inom miljöförvaltningen vid uppgifter när man rör sig på havet och i insjövattnen. Anvisningarna gäller miljöförvaltningens båtar, men anvisningarna kan till lämpliga delar också tillämpas vid användning av båtar som ägs av utomstående för miljöförvaltningens uppgifter. Dessa anvisningar ersätter Arbetarskyddsanvisning i användning av båtar som publicerades år 1999 som nr 54 i miljöministeriets serie Miljöhandledning.</p> <p>I anvisningarna behandlas central lagstiftning med avsikt på arbetarskyddet, ansvarsfrågor, allmänna risker, val av materiel och trygg användning av den samt utbildning om dess användning. I anvisningen behandlas dessutom behörig säkerhet för arbeten inom miljöförvaltningen som sker från andra flytande arbetsredskap och flottar samt behörig hantering av materiel i anslutning till dessa.</p>			
Nyckelord	Arbetarskydd, arbets säkerhet, båt, båttransport, slätter av vattenväxter, riktat fiske, dykning, vattenbyggnad			
Finansiär/ uppdragsgivare	Miljöministeriet			
	ISBN	ISBN 978-952-11-2893-6 (PDF)		
	ISSN	ISSN 1796-1653 (online)		
	Sidantal 53	Språk Svenska	Offentlighet Offentlig	Pris (inneh. moms 8 %)
Beställningar/ distribution				
Förläggare	Miljöministeriet			
Tryckeri/tryckningsort och -år				

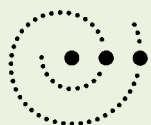
KUVAILELEHTI

Julkaisija	Ympäristöministeriö		Julkaisu-aika Joulukuu 2006	
Tekijä(t)				
Julkaisun nimi	Arbetskydd vid användningen av båtar (Työsuojelu veneiden käytössä)			
Julkaisusarjan nimi ja numero	Ympäristöhallinnon ohjeita 9sv/2006			
Julkaisun teema	Ympäristönsuojelu			
Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut	Pilaantuneiden alueiden tutkimuksen ja kunnostuksen työsuojeluopas, Työsuojelu maa- ja vesirakennustöissä, Työsuojelu vesi- ja ympäristönäytteenotossa ja hydrologisissa mittauksissa, Työsuojelu moottorikelkan ja mönkijän käytössä, Työsuojelu jää- ja hyhydepatojen torjunnassa, Työsuojelu sähkökalastuksessa.			
Tiivistelmä	<p>Työsuojeluohjeet on tarkoitettu sovellettavaksi ympäristöhallinnon tehtävissä liikuttaessa veneellä merellä ja sisävesistöissä. Nämä ohjeet koskevat täysimääräisesti ympäristöhallinnon omia veneitä, mutta niitä voidaan soveltuvien osin käyttää myös ulkopuolisen omistamia veneitä ympäristöhallinnon tehtävissä käytettäessä. Nämä ohjeet korvaavat ympäristöministeriön Ympäristöopas -sarjassa numerolla 54 v. 1999 ilmestyneen Työsuojeluohje veneiden käytössä.</p> <p>Ohjeissa on käsitelty työsuojelun kannalta keskeistä lainsäädäntöä, vastuukysymyksiä, yleisiä riskejä, kaluston valintaa, sen turvallista käyttöä ja käyttökoulutusta. Lisäksi ohjeessa on käsitelty muuta ympäristöhallinnossa kellovilta työvälineitä ja lautoilta tapahtuvan työn turvallisuutta ja niihin kuuluvan kaluston asianmukaista käyttöä.</p>			
Asiasanat	Työsuojelu, työturvallisuus, vene, veneen kuljetus, vesikasvien niitto, hoitokalastus, sukellus, vesirakennus.			
Rahoittaja/ toimeksiantaja	Ympäristöministeriö			
	ISBN	ISBN 978-952-11-2893-6 (PDF)		
	ISSN	ISSN 1796-1653 (verkkoi.)		
	Sivuja 53	Kieli Svenska	Luottamuksellisuus Julkinen	Hinta (sis.alv 8 %)
Julkaisun myynti/ jakaja				
Julkaisun kustantaja	Ympäristöministeriö			
Painopaikka ja -aika				

DOCUMENTATION PAGE

<i>Publisher</i>	Ministry of the Environment		<i>Date</i> December 2006	
<i>Author(s)</i>				
<i>Title of publication</i>	Arbetarskydd vid användningen av båtar (Industrial safety with regard to the use of boats)			
<i>Publication series and number</i>	Environmental Administration Guidelines 9sv/2006			
<i>Theme of publication</i>	Environmental protection			
<i>Parts of publication/ other project publications</i>	Pilaantuneiden alueiden tutkimuksen ja kunnostuksen työsuojeluopas, Työsuojelu vesi- ja ympäristönäytteenotossa ja hydrologisissa mittauksissa, Työsuojelu maa- ja vesirakennustöissä, Työsuojelu moottorikelkan ja mönkijän käytössä, Työsuojelu jää- ja hyhydepatojen torjunnassa, Työsuojelu sähkökalastuksessa.			
<i>Abstract</i>	<p>The intended application of these safety instructions is boat transportation by sea and inland waterways by the environmental administration. These instructions are fully applicable to the boats that belong to the environmental administration, but they can also to the appropriate extent be applied to boats owned by others when used on behalf of the environmental administration. These instructions supersede the occupational safety instructions with regard to the use of boats published in issue 54 of the Ministry of the Environment's publication series Ympäristöopas [Environment Guide] in 1999.</p> <p>The instructions review the central occupational safety and health legislation, liability issues, general risks, selection of equipment, its safe use and user training. In addition, the guide addresses other aspects of the safety of the work performed aboard floating work equipment and rafts on behalf of the environmental administration and the proper use of the appropriate equipment.</p>			
<i>Keywords</i>	Industrial safety, safety at work, boat, boat transportation, water plant removal, management fishing, diving, water engineering			
<i>Financier/ commissionere</i>	Ministry of the Environment			
	ISBN		ISBN 978-952-11-2893-6 (PDF)	
	ISSN		ISSN 1796-1653 (online)	
	<i>No. of pages</i> 53	<i>Language</i> Svenska	<i>Restrictions</i> For public use	<i>Price (incl. tax 8 %)</i>
<i>For sale at/ distributor</i>				
<i>Financier of publication</i>	Ministry of the Environment			
<i>Printing place and year</i>				

Syftet med anvisningen är att framhäva betydelsen av förhandsplanering och förebyggande arbetarskydd samt lämplig utrustning och tillräckliga kunskaper om hur man rör sig till sjöss vid användningen av båtar i uppgifter inom miljöförvaltningen. I anvisningen behandlas också övriga uppgifter inom miljöförvaltningen som utförs till sjöss, såsom selektivt fiske, dykning och slåtter av vattenväxter.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
MILJÖMINISTERIET
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

ISBN 978-952-11-2893-6 (PDF)

ISSN 1796-1653 (online)